

VOB'da opsiyonların zamanı geldi

T. METİN AYIŞIK
Türkiye Sermaye Piyasası Aracı
Kuruluşları Birliği Başkanı

T. Metin Ayışık

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği Başkanı Metin Ayışık, "Gelişmiş ülkelerin sermaye piyasalarına bakıldığında, türev ürünlerin de en az spot piyasalar kadar önemli olduğunu görüyoruz. Hatta, Güney Kore gibi ülkelerde türev ürünler, spot piyasayı geçen büyüklüklere dahi ulaşabilmektedir. Bu ülkelerde, türev ve spot piyasalar bir bütünün ayrılmaz parçaları olarak işlemektedir" dedi.

Türkiye'de türev ürün piyasalarının kurulmasının oldukça uzun zaman aldığını belirten Ayışık, "Bunun nedeni türev ürün piyasalarının gelişmesi için gerekli olan en temel unsur olan ekonomik istikrardan uzak olmamızdır. 2001 krizinin ardından uygulanan ekonomik istikrar programıyla birlikte, türev ürünlere olan ihtiyaç da belirginleşmeye başladı. Tam bu noktada Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası (VOB) bu ihtiyacı karşılamak üzere, bizce çok doğru bir zamanlamayla kuruldu" diye konuştu.

Birliğin, 2004 yılında yayınladığı çalışmada, ekonomik kriz yaşayan ve ardından istikrar programı uygulayan ülkelerin incelendiğini bildiren Ayışık, çalışmanın sonuç olarak, krizlerin ardından iki önemli piyasanın geliştiğini ortaya koyduğunu bunların da türev ürünler ve özel sektör borçlanma araçları olduğunu vurguladı.

Ayışık, "VOB'un 2005 yılından bu yana gelişimine bakıldığında türev ürünler konusundaki öngörülerimizin doğrulandığını memnuniyetle izliyoruz. Birliğimiz VOB'un kurucu ortaklarındandır. Ayrıca, VOB yönetim kurulunda iki üye ile temsil edilmekteyiz. Bu aynı zamanda, türev ürünlerin ve VOB'un gelişmesine verdiğimiz önemin de bir göstergesidir" dedi.

VOB yatırımcıya yeni araçlar sunuyor

Ayışık, "Türev ürünlerin, şirketler, yatırımcılar ve genel olarak ülke ekonomisi için önemini üç ana başlıkta toplayarak bunların; risk yönetimini kolaylaştırmak, piyasa derinliğini ve genişliğini artırmak, uluslararası piyasalarla entegrasyondur" dedi. Türev ürünlerin, riskten korunmak için kullanılabilmesi gibi, riski artırmak için de kullanılabilmesini ifade eden Ayışık, "Örneğin bir dış ticaret şirketi, döviz riskinden korunmak için türev ürünleri kullanabilir. Öte yandan bir yatırım-

cı, türev ürünlerin kaldıraç özelliğinden faydalanarak daha yüksek getiri sağlamayı amaçlayabilir. Bu yüzden türev ürünler sadece "risk azaltma" değil, "risk yönetimi" aracı olarak değerlendirilir. Geleceğe yönelik belirsizliğin kaldırılması amacıyla kullanıldığında, hem reel sektörün, hem de finans sektörünün yatırım kararlarına ne denli katkı sağladığı açıktır. VOB'un, risk yönetiminin yanı sıra piyasamıza yaptığı bir diğer katkı, yatırımcılara yeni araçlar sunmuş olmasıdır. VOB'la birlikte yatırımcılar, hisse senedi ve kamu kağıtları dışında, döviz, faiz, endeks ve emtia üzerine vadeli kontratlarla işlem yapma olanağına kavuştular. Bu olanak, yatırım alternatiflerini artırdığı gibi, spot piyasadaki işlem hacmine olumlu katkı yapmaktadır. Dolayısıyla piyasanın derinliği artmaktadır" dedi.

Türev ürünler konusunda Türkiye'nin uluslararası standartlara bir adım daha yaklaştığını altını çizen Ayışık, yabancı yatırımcılar için de yatırımlarını daha kolay yönetebilecek bir araç artırdığından, piyasaya daha güvenle yatırım yapabildiklerini söyledi.

İşlem hacminde yabancı payı yüzde 10

Ayışık, "VOB'un önemli bir ihtiyaca cevap verdiği işlem hacmindeki hızlı gelişmeden kolaylıkla izleniyor. 2006 yılı toplamında 17 milyar YTL'yi bulan işlem hacmi, önceki yıla göre 6 kat artmış durumda. İşlem hacmindeki hızlı artışın yanı sıra, kontratlara göre işlem yapısında da bir değişim görülüyor. VOB'un ilk faaliyeti yılı olan 2005'te işlemlerin yaklaşık dörtte üçü döviz sözleşmelerinde, kalanı ise endeks sözleşmelerinde olmuştur. Ancak geçtiğimiz sene endeks kontratları daha önemli hale geldi. 2006 yılında endeks üzerine yapılan vadeli işlemler toplamın yüzde 60'ını, döviz üzerine yapılan iş-

lemler ise %40'ını oluşturdu. Diğer ürünlerdeki işlemler ise ihmal edilebilecek düzeylerde" dedi.

Birlik olarak VOB'un faaliyetlerini yakından takip ettiklerini ifade eden Ayışık, 2006 yılından itibaren ilk defa, aracı kurumların işlemlerini gösteren VOB'un işlem hacmi yapısı ile ilgili verileri yayınlamaya başladıklarını kaydetti. Verilere göre, 2006 yılının ilk dokuz ayında, vadeli işlemlerin yaklaşık yarısının yurtdışı bireysel yatırımcılar tarafından yapıldığını, işlemlerin üçte birinden fazlasının ise aracı kurumların kendi portföylerine yaptıkları işlemlerden kaynaklandığını görüldüğünü söyleyen Ayışık, yabancı yatırımcıların, aracı kurumların VOB'da gerçekleştirdiği işlemlerin yaklaşık onda birini yarattığını, şirketler, fonlar gibi kurumsal yatırımcıların bu piyasada henüz fazla aktif olmadıklarının gözlemlendiğini ve bu yapının zaman içinde kurumsal yatırımcı lehine gelişmesini öngördüklerini ifade etti.

2007'de VOB'a ilgi artacak

2007 yılında VOB'a olan yatırımcı ilgisinin hızlı bir gelişim göstermesinin beklendiğini kaydeden Ayışık, "Yatırımcılar türev ürünleri tanıdıkça işlem hacmi daha da artacaktır. Bununla beraber, VOB'un da, ürün çeşitliliğini artırarak gelişimini sürdürmesi gerekmektedir. Örneğin, likiditesi yüksek hisse senetleri üzerine vadeli işlem kontratlarının geliştirilmesi konusunda çalışmalar yapıldığını biliyoruz. Buna ek olarak faize dayalı kontratların gözden geçirilip yeniden tasarlanması uygun olacaktır. VOB'daki kontratların gördüğü ilgi, yurtdışındaki türev piyasalarından farklı bir yapı sergiliyor. Yurtdışındaki piyasalarda en yoğun işlemler faiz kontratlarında yapılırken, VOB'da faiz kontratları yeterince ilgi görmüyor. Bu durum bize kontrat yapısını değiştirme ihtiyacı olabileceğini düşündürüyor" dedi.

Ayışık, "Tezgâhüstü opsiyon işlemlerinin giderek yaygınlaşmasını, organize opsiyon piyasasına olan ihtiyacın bir göstergesi olarak değerlendiriyoruz. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde, opsiyon sözleşmelerinin de gündeme gelmesi için çalışmaların yürütülmesi gerektiğini düşünüyoruz. Kurulduğundan bu yana geçen iki yıl gibi kısa bir sürede sermaye piyasamızın gelişimine katkıda bulunan VOB'un başarısının devamı konusunda şüphe-miz yoktur" diye konuştu.